

กิจกรรมรณรงค์ “ฟันสะอาด เหงือกแข็งแรง”

เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลเนื่องในวันคล้ายวันเสด็จสวรรคตสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

วันที่ 18 กรกฎาคม 2569

1. ความเป็นมา

อนุสนธิจากมูลนิธิ พอ.สว. ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินงานกิจกรรมรณรงค์ทางทันตสาธารณสุขเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี 21 ตุลาคม ตั้งแต่ พ.ศ. 2529 จนถึงปัจจุบัน สรุปผลได้ว่ากิจกรรมนี้ช่วยลดอุบัติการณ์โรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และสามารถบรรเทาความทุกข์ทรมานจากความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดารได้ตามพระราชประสงค์

แต่เนื่องจากโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบเป็นโรคที่ยังมีความชุกสูง โดยเฉพาะโรคเหงือกอักเสบ หากไม่ได้รับการรักษาจะลุกลามเป็นโรคปริทันต์ต่อไป ทำให้ต้องสูญเสียฟันในที่สุดโรคเหล่านี้แม้มีไข้โรคร้ายแรงที่เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต แต่มีผลกระทบต่อสุขภาพช่องปากและสุขภาพทั่วไปทำให้ต้องสูญเสียเศรษฐกิจของประชาชนและของประเทศมากรายมาหาศาล อีกทั้งยังเป็นโรคที่ทราบสาเหตุที่แน่นอนและสามารถป้องกันได้

มูลนิธิ พอ.สว. เห็นสมควรดำเนินงานทันตกรรมป้องกัน ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ ใน 63 จังหวัด พอ.สว. โดยร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินกิจกรรมรณรงค์ “ฟันสะอาด เหงือกแข็งแรง” เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เนื่องในวันคล้ายวันเสด็จสวรรคต ครบ 1 ปี วันที่ 18 กรกฎาคม 2539 เป็นครั้งแรก และสืบต่อมาทุกปีจนถึงปัจจุบัน ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะกระตุ้นให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจและมีพฤติกรรมที่ถูกต้องในการดูแลรักษาเหงือกและฟันของตนเอง เพื่อให้มีทันตสุขนิสัยที่ดี โดยการทดสอบประสิทธิภาพของการแปรงฟันที่ถูกต้องและสะอาด ซึ่งเป็นมาตรการขั้นพื้นฐานทางทันตกรรมป้องกันด้วยการใช้เม็ดยาสีฟันเป็นองค์ประกอบในการประเมินประสิทธิภาพของการแปรงฟันที่ถูกต้องและสะอาดได้

ผลการดำเนินงาน ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2568 ปรากฏว่า 63 จังหวัด พอ.สว. มีโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรม 5,410 โรงเรียน จำนวนนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม 280,317 คน พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังคงมีพฤติกรรมการแปรงฟันไม่ถูกต้อง ประมาณร้อยละ 22.87 และจากการตอบแบบสอบถามพบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการแปรงฟันที่ถูกต้องและสะอาดมากขึ้น สามารถดูแลฟันของตนเองได้ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ประสานงานเห็นว่ากิจกรรมนี้เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพช่องปากของนักเรียนสมควรให้จัดกิจกรรมนี้ต่อไป

เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่ “พระมารดาแห่งการทันตแพทย์ไทย” ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2569 มูลนิธิ พอ.สว. ร่วมกับ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดกิจกรรมรณรงค์ “ฟันสะอาด เหงือกแข็งแรง” เป็นปีที่ 31 เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการแปรงฟันให้ถูกต้องและสะอาดในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีละประมาณ 300,000 คน ทั้งนี้ เพื่อสืบทอดพระราชปณิธานในการจะช่วยให้ประชาชนมีทันตสุขภาพที่ดีตั้งแต่เยาว์วัย และมีทันตสุขนิสัยที่ดีสืบต่อไป

ในวันที่ 13 – 24 กรกฎาคม 2569 มูลนิธิ พอ.สว. และกระทรวงสาธารณสุขจัดกิจกรรมรณรงค์ “ฟันสะอาด เหงือกแข็งแรง” ครั้งที่ 31

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลเนื่องในวันคล้ายวันเสด็จสวรรคตสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี วันที่ 18 กรกฎาคม
- 2.2 เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทัศนคติที่ดีโดยการเรียนรู้วิธีการแปรงฟันที่ถูกต้องและสะอาดตามเกณฑ์สากล เพื่อส่งผลให้มี “ฟันสะอาด เหงือกแข็งแรง”
- 2.3 รณรงค์ให้มีการสอนการแปรงฟันที่ถูกต้องและสะอาดอย่างง่าย ๆ โดยใช้เมล็ดสีย้อมฟันเป็นองค์ประกอบในการตรวจสอบ

3. เป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวนประมาณ 300,000 คน ของโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ใน 63 จังหวัด พอ.สว. ได้รับการย้อมสีฟันและสอนวิธีการแปรงฟันให้ถูกต้องและสะอาด

4. รูปแบบการดำเนินงาน

- 4.1 ดำเนินการประชาสัมพันธ์ทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เผยแพร่ข่าวสารความรู้ในด้านโรคเหงือกอักเสบโดยมีคำขวัญว่า “ฟันสะอาด เหงือกแข็งแรง” ผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ในช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2569
- 4.2 มูลนิธิ พอ.สว. กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการดำเนินงานกิจกรรมรณรงค์ทำให้เกิดกิจกรรมการแปรงฟันอย่างถูกต้องในเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในช่วงวันที่ 13 - 24 กรกฎาคม 2569 ตามความพร้อมของโรงเรียน
- 4.3 วัตถุประสงค์กิจกรรมรณรงค์ฯ การย้อมสีฟันในโรงเรียน
 - 4.3.1 ให้นักเรียนนำแปรงสีฟัน ถ้วยน้ำ และกระเจ๊กงาบานเล็กมาจากบ้าน
 - 4.3.2 ชมวิดีโอที่สอนทบทวนองค์ความรู้สาเหตุของการเกิดเหงือกอักเสบฟันผุและวิธีการแปรงฟัน
 - 4.3.3 แปรงฟันให้สะอาดทั่วถึง
 - 4.3.4 เคี้ยวเมล็ดสีย้อมฟันให้ละเอียด ใช้ลิ้นกวาดให้ทั่วฟันทุกซี่ ทั้งด้านนอกและด้านใน (ประมาณ 2 – 3 นาที) แล้วบ้วนน้ำเพียงเล็กน้อย
 - 4.3.5 ให้ตรวจดูความสะอาดหลังการแปรงฟันด้วยตนเองตามขั้นตอน ถ้าพบว่ามียอดสีติดโดยเฉพาะบริเวณคอฟันให้นับเป็นติดสี 1 ซี่ ถ้าทั้งปากมีฟันติดสีเกิน 5 ซี่ แสดงว่านักเรียนแปรงฟันยังไม่ถูกต้องและไม่สะอาด ให้นับจำนวนฟันที่ติดสีและบันทึกไว้ และต้องแปรงฟันบริเวณนั้นอีกครั้งหนึ่งจนสะอาดเพื่อเป็นการฝึกทัศนคติในการ แปรงฟันให้ถูกวิธีและสะอาด

- 4.3.6 บันทึกผลการตรวจความ สะอาดหลังการแปรงฟันด้วยตนเอง โดยให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ถูกต้องตามผลการตรวจ และครูช่วยตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง
- 4.3.7 หลังแปรงฟันได้ถูกวิธีแล้ว แต่ยังมีสีข้อมฟันตกค้างอยู่อีก หรือมองเห็นหินน้ำลายชัดเจน แสดงว่ามีคราบจุลินทรีย์และหินน้ำลายเกาะติดอยู่ ควรไปพบทันตแพทย์เพื่อรับบริการ ขูดหินน้ำลายและรักษาเหงือกอักเสบ โดยลงบันทึกไว้ด้วย

5. งบประมาณ

มูลนิธิ พอ.สว. สนับสนุนงบประมาณ ในเรื่องเวชภัณฑ์ สื่อเผยแพร่ เอกสาร และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งได้ตั้งงบประมาณไว้ 1,445,000 บาท (หนึ่งล้านสี่แสนสี่หมื่นห้าพันบาทถ้วน) รายละเอียดดังนี้

1. เม็ดสีข้อมฟัน 15,000 ขวดๆละ 45 บาท 50 เม็ด/ขวด จำนวน 750,000 เม็ด เป็นเงิน 675,000 บาท
2. ยาสีฟัน (40 กรัม) จำนวน 60,000 หลอดๆละ 10 บาท เป็นเงิน 600,000 บาท
3. แบบพิมพ์ต่าง ๆ จำนวน 3 รายการ ดังนี้ เป็นเงิน 170,000 บาท
 - แบบบันทึกผลการตรวจประสิทธิภาพการแปรงฟัน
 - แบบวิธีการปฏิบัติและบันทึกผล
 - แผ่นพับการแปรงฟันที่ถูกวิธี

6. วันปฏิบัติงาน

วันที่ 13 - 24 กรกฎาคม 2569

7. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- 7.1 มูลนิธิ พอ.สว.
- 7.2 กระทรวงสาธารณสุข
- 7.3 กระทรวงศึกษาธิการ

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถแปรงฟันได้ถูกต้องและสะอาด พร้อมทั้งมีทันตสุขนิสัยที่ดี เป็นการป้องกันโรคเหงือกอักเสบได้อย่างถูกต้อง ภายใต้แนวคิดที่ว่า “ฟันสะอาด เหงือกแข็งแรง” มีจำนวนเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 300,000 คน

9. แผนการดำเนินงาน

ระยะเวลา กิจกรรม	ม.ค.- มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค. ปฏิบัติงาน	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.
1. พอ.สว. ส่งหนังสือขอความร่วมมือดำเนินงาน กิจกรรมรณรงค์ฯ	↔							
1.1 เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ								
1.2 ปลัดกระทรวงสาธารณสุข								
1.3 ผู้ว่าราชการจังหวัด								
1.4 มุลนิธิ พอ.สว. ทำสำเนาหนังสือ ข้อ 1.3 ส่งให้ นพ.สสจ.								
1.5 อธิบดีกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ								
1.6 อธิบดีกรมอนามัย								
2. สสจ. / สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน 63 จังหวัด ประชุมปรึกษาวางแผนจัดทำกิจกรรมรณรงค์ฯ	↔							
3. ส่งรายชื่อโรงเรียน และจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วม กิจกรรมรณรงค์ฯ กลับมูลนิธิ พอ.สว.			↔					
4. ส่งสิ่งสนับสนุน			↔	↔				
4.1 เมคส์ย้อมฟัน								
4.2 ยาสีฟัน								
5. ทันดับุคลากรวางแผนฝึกอบรม/ให้ความรู้ (ทพ., ทภ. , ฝ่ายส่งเสริมสาธารณสุขจังหวัด , สาธารณสุขอำเภอ)			↔	↔				
6. จัดอบรม/ให้ความรู้ ครูผู้ปฏิบัติงาน 2 คน / โรงเรียน				↔				
7. โรงเรียนอบรมขยายผลการปฏิบัติงานในโรงเรียน แก่ครูอีก 10 คน				↔	↔			
8. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมรณรงค์ฯ ทางโทรทัศน์ และ สื่ออื่น ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค				↔	↔			
9. การเตรียมงาน ชักซ้อม					↔			
10. วันปฏิบัติงาน					18 ก.ค.			
11. สรุปรายงานผลกิจกรรมรณรงค์ฯ ส่งมูลนิธิ พอ.สว.						↔		
12. มูลนิธิ พอ.สว. ติดตามสรุปรายงานผลและ ประเมินผล							↔	
13. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการดำเนินงาน								↔